

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 214 (3376) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

NÉMET TENGERALATTJÁROK

12 kíséző rombolót és 46.500 tonnát kitevő 9 kereskedelmi hajót súlyosztettek el egy angolszász hajókaravánból

Teljes elhárító sikert értek el a németek a kubáni hídfőnél — Churchill beszámolt az angol királynak Roosevelttel folytatott megbeszéléseiről

Mussolini összehívja az új olasz állam alkotmányozó gyűlését

(P. A.) Az Olaszországban lángoló hadi és belső állapotok között is Mussolini erőlye napról-napra mind erősebb körvonalúvá teszi az új olasz köztársaság kialakulását. Tűzben formálódik az új államalkat. A feltétel nélküli fegyverletét csakugyan nagyon romboló aktus volt, mert azt az Olaszországot döntötte meg, amely 1861-ben, illetve 1870-ben az olasz nemzeti egység alapján létesült. Ennek a piemonti Savoyaház királyi hatalma adta meg az összefoglaló külső jelképezést. Ez a külső összefoglalás omlott szét a Badoglio-féle fegyverletéssel. Maga az ősi olasz ösztartozandósági érzés azonban nyerszerűként, természetesen talajként továbbra is megmaradt. Ebből a talajból növekedett elő 22 évvel ezelőtt is a fasizmus, mely a nemzeti egységet védte meg a nemzetközi szétbomlasztó belső ziláltságoktól. Ugyanez a történelmi erő megtalálta a pápa államának elismerésével az olasz földről szétszórható keresztény szuverenitással is a maga nagy lelki békéjét. Olyan cselekménye volt ez a Mussolini fasizmusának, melyért a világ minden katolikusa csak odaadó hálattal érezheti és érezte mindig.

Ennek a történelmi érdemű fasizmusnak súlyos megpróbáltatást okozott, hogy Olaszország kormányzásából éppen a világháború egyik legelősebb fordulatok feléállították. Utólag kitűnt, hogy ez a félreállítás nem történt kellő történelmi átérzéssel, s így tragikumná vált, de megtisztuló emelkedettség nélkül. Mussolini hősiességű kiscsabodása azonban meghozta azt a lehetőséget, hogy a megpróbáltatott és megcsúfolt olasz nemzeti egységet az elmúlt két évtized alatt igazi történelemalkotásba tudta lendíteni. Az ő vezetése alatt most már újból éled egy állam, melyből egykori uralkodója a fegyverletéssel kikapcsolta magát. Mussolini megalakította első minisztériumát, s alkotmányozó gyűlésre hívja össze a történelmi hűségben megmaradt olaszokat.

Mussolini minisztériumában a nemzetvédelmi miniszter Graziani, ki Olaszország tábornagyi címét is viseli az ő abesszíni diadalmas hadjárata emlékére. Abesszíniát az új világháború során az angolszász erők visszavették, nagyrészt ama győzelem okából, melyet az olasz fasizmus belső ellenfelei támasztottak. Abesszíniából csak az olasz király császári címe maradt meg, amit

Mussolini diadalmas külpolitikája évekkel ezelőtt az angolszász világgal is el tudott ismertetni, s a menekülő olasz király ezt a címet nem is használja. És Badoglio marsall részére is maradt valami: az „Addis-Abbeba hercege” cím, amit abesszíni helytartósága emlékére kapott annakidején. Most az Abesszíniába visszatért Haile Selassie négyes az angolszász szövetséges hatalmakhoz tiltakozást intézett, hogy az olasz király ne használja az abesszíni császár címét, mert a császár csak a négyes lehet. Badoglio hercegi címét is kifogás alá vette, mert Addis Abbeba hercegévé ő, a négyes sohasem tette az olasz fegyverletét szerzőjét.

Visszont az olasz király, mint abesszíni császár is a maga herceg Badoglio-jával együtt az angolszászok védelme alá helyezte magát. A négyes tiltakozása miatt azonban előrelátható, hogy az

abesszíni császári és hercegi címeket se tudják az angolszász hatalmak a maguk új pártfogoltjai javára megvédeni. Az olasz nemzeti egység új államalakulása pedig olyan történelmi lendületet jelent, amelyik az ő igazi urakodói és kormányzói hivatásukat akarja elvenni tőlük. Ez is tragédia, de egyúttal van valami furcsa sikoltás benne, mely nem összhangzó a világesemények robbanó morajlásával. A népek történelmében a hűségek összeütközése óriási megpróbáltatásokat idézhet elő, amik tántorgó szakadékokat és zuhanó örvényléseket támaszthatnak egy-egy nép sorsában. De a hűségek akkor is megtarthatják és megvédhetik a jövődőt, s a népek történelme újból tud kezdődni. Csak az vész el, s az lesz mindenütt talajtalan, ami az óriási összeütközések között nem tudott megmaradni a saját népe iránti hűségben.

Német tengeralattjárók páratlan sikere

Berlinből jelentik: (NTI) Német tengeralattjárók heteken át tartó harciszünet után megtámadták az Atlanti óceán északi részén egy ellenséges hajókaravánt, amely Amerika felé haladt. A karaván erősen biztosított volt, s igen sok volt a kíséző romboló, úgy hogy először a külső biztosító járműveket kellett harcra felkészíteni. Ezen a téren a német tengeralattjárók egyedülálló eredményt értek el. Napokon át tartó makacs küzdelemben 12 kíséző angolszász rombolót súlyosztettek el, hármat pedig megromgáltak. A hadműveletet erős köd akadályozta, ennek ellenére a szétszórta hajókaravánból 46 ezer 500 tonnát kitevő 9 hajó súlyoszt el, 2 pedig megromgálódott.

Amszterdamból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Mint a brit hírszolgálat közli, az angol király csütörtökön Churchill miniszterelnököt kihallgatáson fogadta. A miniszterelnök részletes jelentést tett a quebeci értekezletről és Roosevelttel folytatott megbeszéléseiről. Az angol király csütörtökön Knox amerikai tengerészeti minisztert is kihallgatáson fogadta.

Amszterdamból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Az angol hiroda johannesburgi jelentése szerint Smuts délafrikai miniszterelnök kijelentette, kétségtelen, hogy Németország megnyerheti a háborút. A brit hiroda ugyanakkor közli Marshall amerikai tábornok véleményét, mely szerint a szövetségesek a világ valamennyi harcterén nehéz harcok előtt állanak.

Ellenséges csapat- és járműgyülekezéseket támadtak a német repülők Salerno vidékén

Berlinből jelentik: (MTI) Mint a Német Távirati Iroda értesül, Salernotól délkeletre német csatárepülők szeptember 22-én és 23-án jó eredményel támadták az ellenséges csapat- és járműgyülekezéseit. A német csatárepülők bombákkal és fedélzeti fegyve-

rekkel sok közlekedési járművet, köztük páncélosokat is elpusztítottak. Az ellenség véres veszteségeket szenvedett. Sok jármű teljesen elpusztult, több mozgásképtelenné vált. Egy repülőter ellen intézett támadás során a csatárepülőkbombáj a földön vezetőgő

gépek közé este és azokban nagy károkat okoztak.

A Pest írja: Zürichből arról érkezett jelentés, hogy a dalmát partvidéken és egyes szlavyon területeken tovább tart a harc a partizánokkal.

Berlin. (MTI) Az Interinf jelenti: A kubáni hídfőnél szeptember 22-én is egész nap folytak a harcok. A német és román csapatok az egész vonalon teljes elhárító sikert értek el, ami annál figyelemreméltóbb, mert számban nagy túlsúlyban levő csapatokkal állanak szemközt. A harcok középpontjában a bolsevisták jelentős páncélos támogatással végrehajtott számos támadása állott, akik előzőleg megkísérelték, hogy a német vonalakat heves tüzérési pergőtűzzel megrendítsék. Tíz alkalommal engedték ezen a szakaszon a német gránátosok, hogy a bolsevista páncélosok átforduljanak, hogy azután gyorstüzelő fegyvereikkel gyilkos tüzet zúdítsanak a páncélosok után nyomuló szovjet hadosztályokra. Ezeket azután félreszortították és megakadályozták minden betörést. Közben a rohamgyűk és páncélgránátosok harcakeveredtek az acélszörnyetegekkel, melyek közül 22-öt megeemmisítettek, a többi pedig gyors elkanyarodásra kényszerítették. Ezen a területen, valamint az egész déli szakaszon, a sikeres elhárításban nagy része volt a légierőnek, mely eredményes támadásokat intézett a szovjet támadó ékei, a menetszlopok és a pótlások ellen. Új készenléti állásokat vettek szét és 18 páncélost, négy nehézágyút, több mint 180 járművet megeemmisítettek. Az Azovi tengertől északra erős német harcsoportok ellentámadásai meggyőzősítették a szovjet megismétlődő támadásait, főként Melitopoltól délre. Itt a támadók több száz halotton kívül jelentékeny mennyiségű hadianyagot is veszítettek.

Zsaporozjetól és Dnyepropetrovsktól keletre német páncélos gránátosok a páncélos támogatással támadó bolsevistákat meglepően messze keletre visszavetették, majd hatatosan fedezték saját mozdulataikat. Hat szétlőtt harcokosi maradt a csataterén és a hatalmas támadásokért helyenként eszokatlanul nagy véres veszteségekkel is fizettek a bolsevisták. Korán reggel Poltavánál a harcok ismét fellángoltak és késő este fejeződtek be. Egymás váltogatták a támadások és ellentámadások, a páncélos harcok és tüzérési párbajok, valamint a kézitusák. Maga Poltava városa teljesen elpusztult.

Az észak felé elmozdosított szakaszon a szovjet nagyobb mértékben volt kénytelen lövészhadosztályokat alkalmazni. Ezek azonban a német ellenállási északkeleti különösen súlyos veszteségeket szenvedtek. A Nesintől nyugatra levő erdő és mocsaras területen a szovjet gyalogos egységeket vették be, hogy megkaparintsák a Kievet vezető útakat és vasutakat. Mivel a terep körülményei miatt kénytelenek voltak csak a néhány járható út és vasuti töltést használni, a forgalmasabb utak mentén mindenütt heves harcok keletkeztek a német biztosítócsapatokkal.

Súlyos harcok folynak a keleti arcvonal csaknem valamennyi szakaszán

Továbbra is Szmolenszknél, a Djesznánál és az Azovi tengertől északra van a német anyacpusztító csata súlypontja — Nagyobb harcok várhatók a legközelebbi napokban az egész délolaszországi harctéren

Berlinből jelentik: (MTI) Dél-Olaszországban, a főarcvonalon nagyjából kialakult a helyzet. A legnyugatibb pontja, a Salernótól északra levő terület és az arcvonal Contursin át húzódik kelet felé a tengerpartig. Az angol-szászok az új német állások ellen nagyobb csapatokat vontak össze, de még nem támadtak. Az adriai partvidéken újabb partizánharcokról érkezik jelentés. Különösen Görz környékén. Német részről nem tulajdonítanak ezeknek nagyobb fontosságot.

A keleti arcvonalon tovább folyik a német visszavonulás. Ezek során hírülítették Poltava városát. A szovjetnek nem sikerült áttörni seholsem a német vonalat. A harcok különösen az arcvonal középső részén rendkívül súlyosak.

A legnagyobb ütemre szorítja csapatait Montgomery

Berlin. (MTI) Az Interinf jelenti: A legközelebbi napokban számítani lehet arra, hogy az egész délolaszországi harctéren nagyobb harcokra kerül sor. Az utóbbi napokban a salernói-öböl hídfőállásaiban fokozottabb mértékben tettek partra inváziós csapatokat. Monte Corlinótól délre és Potenza környékén német felde-ritők és brit csapatok nagyobb me- netoszlopait figyelték meg. Ebből a szövetséges főparancsnokságnak arra a szándékára lehet következtetni, hogy az új hadosztályokkal, melye- ket részben Tarantóból és Brindisi- ből hoztak oda, támadást intéznek a német csapatok ellen. Megállapí- tották még, hogy az apuliai félszige-

ten több repülőteret is berendeztek. Míg eddig egyelőre csak vadász re- pülőegységeket figyeltek meg, leg- újabban már ellenséges bombázók- telékeket is láttak.

Bern. (Bud. Tud.) Clark tábornok főhadiszállása jelenti, hogy szerdán este az egész salernói völgyet körül- kerítették a védő csapatok. Salernó- tól északra levő arcvonalszakaszról egészen Potenzán át 25 kilométerig az ötödik és a nyolcadik hadsereg támadásban van. Montgomery a leg- nagyobb ütemre szorítja csapatait, hogy a német hadjáratot átkarolja. Egyidejűen mind gyorsabbá válik a támadás a keleti parton. Foggia irá- nyában.

Hatalmas visszacsapásokkal súlyos veszteségeket okoznak a németek a támadó szovjet hadosztályoknak

Berlin. (MTI) Az Interinf jelenti: A keleti német anyacpusztító csata súlypontja továbbra is Szmolenszknél, a Djesznánál és az Azovi Ten- gertől északra van. A szovjet szer- dán a kubáni hídfőnél is megismételté hiába való áttörési kísérleteit, míg északon általában nyugalom volt. A német hadvezetés a nagy tömegben bevetett szovjet hadosztályok elől ki- kitérre, a szilárd vonalon rendtől- letlenül ellenáll, főként a legnagyobb lendülettel végrehajtott hatalmas visszacsapásokkal súlyos csapásokat mér a szovjetre. A szovjet ember- és anyagvesztése még az 1941. és 1942 évi német támadások során be- kerített szovjet csapatok veszteségeit is felülmúlja.

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf közli a keleti harctér középső és északi szakaszán folyó harcokról:

A bolsevisták szerdán a Djeszna felé- folyásánál ismét széles szakaszon tá- madtak tuleróber levő páncélos és gyalogos alakulatokkal. Bár a német utóvédok már napok óta a leg-súlyo- sabb harcokban voltak, állandó ellen-

támadásaikkal olyan hatásosan feke- tartották a bolsevistákat, hogy estig nem sikerült a német csapatok zömé- vel harci érintkezésbe jutniok. A pán- célos elhárítás 29 szovjet páncélos semmisített meg. Szmolenszknél a bol- sevisták, nyilván az előző napok sú- lyos veszteségei miatt, csak jelentős tüzéri előkészítés után és erősebb páncélos egységek bevetésével folytat- ták tömeges támadásaikat. Főként Szo- lenzktől északra és délkeletre. Ismét elkezdődött küzdelem fejlődött ki, melyet tulnyomórészt közelharcban viv- tak. Néhány helyi betörést leszámítva, ahol még mindig folyik a küzdelem, a német vonalakat majdnem mindenhol förtelenül megtartották. A német re- pülők vakmerően támogatták a súlyos védekezésben álló csapatokat és a szovjet felvonulást tartalékaik oláras- tották bombákkal. Demidovnál az ál- láthatatlan erdős területen ismét sú- lyos harcok voltak. Ellenátámadással megfeszítettünk két elszigetelt helyi betörést és visszafoglaltunk egy ma- gaslati állást, amelyért egész nap sú- lyos küzdelem folyt.

Egyre növekszik a német terület fölött lelőtt ellenséges repülőgépek száma

Berlin. (MTI) Mint a Német Táv- irati Irodának jelentik, egyre több jelentés érkezik a szeptember 23-ára virradó éjszaka a német városok és

falvak lakónegyedei ellen terrortá- madást intézett brit bombavetőrepü- lőgépek lelövéséről. Ezek egy részét német éjszakai vadászok, más részét

légelhárító útegek lőtték le. Egyre újabb bombázógépek roncsait talál- ják meg a lüneburgi puszta tágas te- rületén és az északnémet partok láp- vidékén. A lelőtt brit bombázók szá- ma már a harmincat is meghaladja.

Berlinből jelentik: (MTI) A Német TI

jelent: Az északnyugatnémetországi helységek ellen intézett szeptember hó 23-iki éjszakai terrortámadás alkalmá- val lelőtt brit repülőgépek száma ed- dig huszonhétre emelkedett.

Párizs. (MTI) A Német TI jelenti: Az angol-amerikai légierők csütörtök- kön délelőtt — mint az esti lapok jelentik — újra támadták Nantes la- kónegyedét. Eddigi megállapítások szerint a polgári lakosság köréből harmincan meghaltak, száznál többen megsebesültek.

Nankingból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A Domei Iroda jelentése szerint a japán repülők szerdán meg- támadták a Kvantung tartományban levő Naniungot és Nukiangot. Katonai berendezéseket bombáztak és utána va- lamennyien vieszátértek.

„Ebben a háborúban minden lehetséges, csak az nem, hogy valaha is kapituláljunk“

Göbbels dr. cikke a német nép háborús kötelességeiről

Berlin. (MTI) A Német TI jelenti: Göbbels dr. a *Das Reich* című hetilap legutóbbi számában megjelent cikké- nek „Háborús cikk a német népnek“ címet adja. A birodalmi miniszter ab- ból a jelmondatból indul ki, hogy ebben a háborúban minden lehetsé- ges, csak az nem, hogy mi valaha is kapituláljunk és meghódoljunk az el- lenséges erőszak előtt. Kiemeli a mi- niszter, hogy a háború védelmi há- ború, amelyet Németországra kény- szerítettek azzal a céllal, hogy elvág- ják nemzeti életének és fejlődésének minden lehetőségét. Göbbels dr. fel- sorolja, hogy mik minden egyes né- met háborús kötelességeit: a fegyve- lem, a segítőkészség, a hit és a biza- lom állhatatossága. Csak egy eszköz van, amellyel az ellenfél Németorszá- gát leküzdhetné — folytatja a cikk — és ez az, ha sikerülne a politikai hadvezetés régi eszefogása, hogy el- válassza a népet kormányától, hogy ezzel megfosssa a vezetéstől és egy- szersmind védtelenné tegye. A cikk így folytatja: csak egy dolog van eh- ben a háborúban, amit nem szabad elveszteniünk, ez szabadságunk, álla- munk és jövőnk gyökere. Minden

egyéb pótlható. Szabadságunk elvesz- tése, népünk minden egyéb anyagi és kulturális birtokállományának elvesz- tését jelentené, mind általánosság- ban, mind az egyes polgárok számá- ra. Ebben a háborúban nem a béke megtartásáért, hanem helyreállítá- sáért harcolunk. Ebben a háborúban áll az a törvény, hogy azt kell latba vetni, amit meg akarunk védeni. Semmi sem olyan becses, hogy a sza- badságot fel ne kellene áldoznunk. Egy szabad nép mindazt amit sza- badságának védelmében elvesztett, újból megszeresheti és felépítheti. Egy nép, amely nem szabad, elveszti mindenét, amit a szabadságot való harcában megkímélt és egyúttal meg- azt a képességet, hogy a szabadságot valaha is visszaszerezhesse. A német nemzet szabadságát és életképessé- gét, fejlődőképességét, minden irány- ban biztosítani — írja Göbbels cikke vege felé — az a mi politikánk és hadvezetésünk célja. A mi nemzedé- kiünknek kell ezt a célt harccal és ke- mény munkával biztosítani. Népünk szilárd elhatározásában és kemény elkötelezettségében rejlik a mi nagy es- hetőségünk a végső győzelemre.

Megerősíte te a finnek harci elszánt- ságát a békelehetőségekről elhangzott orosz nyilatkozat

Helsinki. (MTI) Mint várható volt, a svéd lapokban megjelent orosz nyi- latkozat a Finnországgal kötendő béke feltételeiről erős visszhangra ta- lált Finnországban. Finn illetékes he- lye nem kívánnak hozzászólni a nyilatkozathoz, hangoztatva annak nem hivatalos jellegét, utalnak azon- ban a finn lapok állásfoglalására.

Az *Uusi Suomi* komolytalannak ne- vezi a londoni orosz körökben el- hangzott nyilatkozatot, amit — mint írja — a Finnország elleni szájhad- járat egyik rakétájaként röptettek a levegőbe. Azok az utalások — foly- tatja a lap — melyeket ezuttal a finn- orosz béke lehetőségeiről tettek, olyan természetűek, hogy nyomban félbeszakítanak minden békével kap- csolatos vitát. Ha az oroszok azért telték közzé a nyilatkozatot, hogy

előkészítsék Finnországban a talajt a békére, akkor nagyon elhibázot- tan cselekedtek, mert éppen az ellen- kézőjét érték el a kívánt eredmén- ynek. A lap a továbbiakban hangoz- tatja, hogy a finn népnek őszinte bé- bevágya ellenére is viselnie kell a há- ború terheit mindaddig, amíg becsü- letes kivezető utat nem talál. Ebben a kérdésben a finn nemzet és a kor- mány teljesen egyet ért. A béke nem a finnektől függ. Az oroszok leg- utóbbi nyilatkozata után felesleges vitát folytatni arról. Most, midőn a másik fél is hallatta szavát, finn rész- ről újból csak azt lehet megállapí- tani, nincs mód semmiféle válaszá- sásra.

A *Suomen Sosialdemokrati* a kö- zelmúltban folytatott viták eredmé- nyét abba foglalja össze, hogy Finn-

Gyári új Pianinok, Zongorák a Musicában. Rákóczi-ut 11.

ország nem akar békét minden áron, hanem kitart függetlensége és önrendelkezési joga mellett. Mint írja — a legutóbbi orosz nyilatkozatban említett katonai magadás nem más, mint feltétel nélküli fegyverletétel, amit ugyanaz követne, ami annakidején a balti államokban bekövetkezett.

A *Svenska Pressen* az orosz békefeltételekkel foglalkozva megállapítja, hogy azok nyilvánossághozatala más célt nem szolgált, mint azt, hogy megerősítse a finn nemzet lelki felkészültségét.

Mussolini kinevezte a köztársasági fasiszta kormány minisztereit

A külügyminiszteri tárcát magának tartotta fenn — Hadügyminiszterré Graziani tábornagyot nevezte ki

Róma. (MTI.) Mussolini tekintettel arra, hogy küszöbön áll a fasiszta köztársasági alkotmányt megállapító ülés összehívása, a következő minisztereket nevezte ki: Belügyminiszter *Buffalini*, nemzetvédelmi és hadigazdálkodási miniszter *Crazianni*, Olaszország tábornagya, igazságügyminiszter *Tingali*, pénzügyminiszter *Pellegrini*, gazdasági és testületügyi miniszter *Gai*, nemzetnevelésügyi miniszter *Biggini*, földmívelésügyi miniszter *Mezzasani*, közmunkügyi miniszter *Peverelli*.

Berlinből jelentik: (MTI.) Illetékes német helyről közlik, hogy a Duce ceutörtökön jegyzéket tett közzé, mely új fasiszta köztársasági államminiszterek nevét tartalmazza. Berlini körök nagy meglepetéssel és helyesléssel fogadták ezt az intézkedést. Ezzel a kormányral a Duce pépének olyan vezetőket adott, akik a fasiszta köztársasági Olaszországot ismét a német, japán és szövetséges harcokban állítják.

Berlinben megállapítják, hogy Mussolini személyéről, mint az új kormány elnökéről felesleges bármilyen megjegyzést tenni. Az a körülmény, hogy átvette a külügyminiszteri tárcát is, amellyel szól, hogy ennek a tárcának nagy jelentősége tulajdonít. Berlinben különös örömmel üdvözik, hogy Graziani tábornagy megbízásával olyan ember került a hadügyminiszteriumba és a háborús gazdalkodás élére, aki az olaszországi új vezetők minden erényének megtestesítője és aki ismét tiszteltet szerez az olasz kardnak és Olaszország katonai tekintélyét visszaállítja. *Buffalini* belügyminiszter nevének Németországban jó hangzása van. Egyébként a kormány kipróbált ifjú fasisztákból áll, akik a népre támaszkodnak és mint a Duce bizalmas emberei, kipróbált vezető egyéniségek.

A Német Távirati Iroda jelenti: Boss Mussolinéhoz intézett táviratában kifejezte saját és az indiai nép szerencsés kívánatait Mussolini megmentéséhez és hangoztatta a végsőkig való harcot a győzelem kivívása érdekében.

200 millió leire emelték a románosító hivatal költségvetését. Bukarestből jelentik: (MTI.) A románosító hivatal eddigi évi 30 millió lejes költségvetését évi kétszázmillió leire emelték fel.

Magyar szakembereket keres Törökország rohamos fejlődő ipara

Kifejlesztik az önálló török nehézipart — Felrisszítik a török kereskedelmi flottát

(A Magyar Közgazdaság írja.) A török kormány és Törökország gazdasági tényezői elérkezettnek látják az időt Törökország iparosodásának meggyorsítására. Ez a folyamat a háború óta különösen erőteljesen haladt előre és most már széles körökben hangoztatják, hogy *ki akarják fejleszteni a teljesen önálló török nehézipart*. Ezt a törekvést teljes mértékben indokolja az a körülmény, hogy szinte leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik a külföldi gépek és gépalkatrészek beszerzése.

A török illetékes tényezők és a török iparvállalatok a legkedvezőbb tapasztalatokat szerezték a magyar szakemberekkel, akik tekintélyes számban működnek ma is török iparvállalatoknál és akik számos török iparvállalat megteremtésénél végeztek irányító munkát. Hangoztatják is ezekben a körökben, hogy szívesen alkalmaznának a rohamosan fejlődő iparban újabb magyar szakértőket is, amit annál természetesebbnek tartanak, mert a két ország között a legzavartalanabb gazdasági összeköttetés áll fenn, azonkívül — mint hangoztatják — Magyarország a Törökországhoz legközelebb fekvő ország, amelynek valóban fejlett és modern ipara van.

Az állami üzemek fejlesztése szünet nélkül folyik. A karabükki állami vas- és acélművek üzemét 7 millió

török font összegű beruházással fejlesztették legutóbb. A széntermelés 170 százalékkal fokozták, azonkívül most rendeztek be új gyárakat az ország különböző részeiben, többek között kén-sav-, textil-, cement- és papírgyárakat.

Törökország gazdasági fejlődésével áll szoros összefüggésben a *tengeri hajózás fejlesztésére* irányuló törekvés is. A háború előtt Törökországnak jóformán csak partmenti hajózása volt, az egész török kereskedelmi flotta 1939-ben mindössze 219 ezer bruttó regiszter tonnával rendelkezett, hajóinak száma pedig 287 volt. Legutóbb az Amerikai Egyesült Államoktól öt, egyenként 5000 tonnás hajót, a vichyi francia kormánytól pedig kilenc hajót vásárolt meg a török kormány. Előzőleg pedig több dunai vontató gőzöst szerzett meg Ankara. Ezek az új vásárlások nemcsak gyarapodást, hanem felrisszítést is jelentenek a török kereskedelmi flotta számára, melynek egységei — jórészt 60 éves, vagy még öregebb hajók — már csak nagy szénfogyasztásuk miatt is érzékeny túlkiadásokot okoznak.

Török gazdasági körök élénk figyelemmel kísérik a magyar Duna-tengerjárók járatának fejlődését és hajózási körök szívesen adnának megbízást a magyar iparuk ilyen kisebb tengeri egységek építésére, ha erre mód kínálkoznék.

Átháríthatók-e a bérlőkre a felemelt üzemi díjak?

A városi közüzemek a felmerült szükségletek arányában lényegesen felemelték az üzemi díjakat. A díjemelés következtében előálló üzemi díjtöbbleteket éppenny, mint az eddigi üzemi díjakat, a háztulajdonosok terhére írják elő, a háztulajdonosok a bérlőkre az általuk fizetett bérek arányában áthárítani jogosultak.

Ezen álláspontunk igazolására sorra vesszük az összes üzemi szabályrendeleteket és idézzük ezekben idevágó rendelkezéseit.

1. A jelenleg még érvényben álló, 1935 július 10-én jóváhagyott „Vizeztetési és Csatornázási szabályrendelet 12. §-a a magyar fordításban így hangzik:

„Az üzemek általában minden tekintetben a háztulajdonosokkal állanak közvetlen jogviszonyban, akik azonban fel vannak jogosítva arra, hogy feloszassák a díjakat bérlőik között és visszaköveteljék tőlük jogukat a köztük fennálló jogviszony alapján.”

2. Az 1933 február 17-én jóváhagyott köztisztviselési szabályrendelet 56. §-a a szeméthyordási díjak ki által viselése kérdésében a következőképpen rendelkezik:

„A taxákat az egész házra kell kivetni és ezek közvetlenül az ingatlan terhelik. A kivetett taxákat az üzem ügynökei közvetlenül a háztulajdonosoktól szedik be, de a háztulajdonosoknak jogukban áll az, hogy ezeket bérlő-

iktól az általuk fizetett bérekkel arányban álló, vagy az adóalapnak megfelelően visszaköveteljék.”

3. Ugyanezen szabályrendelet 63. §-a a kéményseprési díjak tekintetében a következő rendelkezést tartalmazza:

„A taxák behajtása tárgyában a jelen rendelet 56. vagyis tehát az előző pont alatti szakasz rendelkezései nyerneek érvényt.”

Kétségtelen tehát, hogy az összes érvényben álló szabályrendeletek akként rendelkeznek, hogy az üzemi díjak ugyan a háztulajdonosok terhére írják elő, de viszont ezek a kivetett díjakat bérlőiktől a fizetett bérek arányában visszakövetelhetik.

És most mindezen rendelkezésekkel a legmegerősebb ellentétben azt tapasztaljuk, hogy városunkban alig néhány bérlő fizeti az üzemi díjakat, illetőleg a háztulajdonosok egyáltalában nem követelik bérlőiktől a terükre előírt közüzemi díjak visszatérítését. Ugyanis tudomásunk szerint éppen kizárólag Nagyvárad városa köt bérlőivel olyan bérszerződéseket, amelyekben a bérlők a megállapított alapbérben kívül az ugyancsak a várost megillető közüzemi díjak fizetését is magukra vállalják.

Ennek a helyzetnek az a magyarázata, hogy városunkban teljesen érthetetlenül és a más városokban szokásos bérlői rendszerrel eltérőleg az a rendszer alakult ki, hogy a lakásokat és

H I T E L

NEMZETPOLITIKAI SZEMLE

a szeptemberi szám tartalmából:
TAMÁSI ÁRON:
Kérdés és Felelet
ERŐSS ALFRÉD:
Mitosz, vallás és irodalom
MIKÓ IMRE:

Széchenyi és Wesselényi nemzetiségi politikája
RUZITSKA LAJOS:
Erdélyi vasutak
MAGYAR FIGYELŐ:

Teleki Béla beszéde a magyar reformról — Az EME konferenciájának vándorgyűlése — Számadás a halatonszárszói konferenciáról

SZEMLE:
MAKKAI LÁSZLÓ: Román történetírás a két világháború között (1)
Szerkesztők: ALBRECHT DEZSŐ,
KEKI BÉLA, VENCZEL JOZSEF,
VITA SÁNDOR

Előfizetés egy évre 12 P. Egyes szám ára 1 P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Mátyás király-tér 5. I. Póstacsekk 72.809. Megjelenik havonta.

egyébb bérhelyiségeket állandóan csak egy általánosságért vették ki bérbé, amely az alapbért és az ezután a közüzemeknek járó, folytonos változásoknak kitett üzemi díjakat is magában foglalja.

A jelen sorok írója évek hosszú során fejtegette a lapok hasábjain ezen rendszernek a hátrányait. A háztulajdonosok Szövetsége hasztalan tanácsolta tagjainak ezen rendszer megváltoztatását. Mindezen törekvések sikertelenek maradtak, mert egyrészt a bérlők, a saját szempontjukból teljesen érthetőleg, megegyezően ragaszkodtak ahhoz, hogy csak általánosságért hajlandók lakásokat és egyéb helyiségeket kibérelni, és mert viszont az általánosságban eszközölt megállapodás megkímélte a háztulajdonosokat attól, hogy bérlőkkel negyedévenként, és éppen hónapoként újra és újra számozkodjanak és az üzemi díjak kifizetésénél egymással vitába bocsátkozzanak.

Kényelmesebb volt a háztulajdonosokra is az általánosságban való megállapodás, és ekként maradt minden a régiiben, hogy végre elérkezzünk ahhoz az időponthoz, amikor a háztulajdonosok a saját bőrükön tapasztalják ki, hogy eddig elfoglalt álláspontjuk és kényelemszeretetük téves volt és hogy ezen végre is változtatni kénytelenek.

Nevezetesen most már akarják a háztulajdonosok, akik nem akarják a díjak lényeges növekedése folytán előálló díjtöbbleteket a sajátjukból fizetni lesznek ezen díjtöbbleteket fedezhetik elegendő bérlőkkel negyedévenként, illetve havonként az elszámolást megengedni.

A felvetett kérdés további megvilágítására és egyben álláspontunk igazolására is, hivatkozunk még a f. évi február 1-én életbelépett „Lakásbérlési szabályrendelet” 16. §-ára.

Ezen szakasz szerint ugyanis: „Az a bér, melyben a felek a bérlési szerződés megkötésekor megállapodtak, magában foglalja a bérlő által fizetendő teljes bérösszeget, valamint mindazoknak a szolgáltatásoknak az ellenértékét, amelyeket a bérbeadó a bérlőnek használatosága érdekében nyújtani köteles.”

Vagyis a bérlővel egyetértőleg megállapított általánosság magában foglalja a teljes bérösszeget, valamint a bérlési szerződés megkötésekor a háztulaj-

donos terhére a bérszámított helyiségek után már kivett összes üzemi díjakat.

Ellenben az az általánososság nem foglalta magában azokat az üzemi díjtöbbleteket, amelyeket az üzemek díjaik felmérése következtében most, tehát a bérszámítás megkötését követően a hátszámítások terhére előírnak és ekként kétségtelen, hogy ezekre vonatkozólag a hátszámítások teljes joggal hivatkozhatnak az üzemi szabályrendeletek fentebb ismertetett rendelkezéseire és követelhetik hérióktól az újabbon kivételre kerülő üzemi díjtöbbleteket a visszatérítést.

Dr. L. Zs.

Kőrösi Csoma Gyula mond emlékbeszédet világhírű őse szobrának leleplezésénél

Marosvásárhely, szept. 24. Nagy előkészületek folynak a híres magyar Ázsia utazó és kutató szobrának vasárnapi leleplezési ünnepségeire. — Evekkel előbb felvetődött már a kérdés: emeljenek-e emlékművet annak, akinek már Tibetben is szobra van? Természetes, hogy igen, Dabóczi Mihály székely szobrászművész megkezdte a mű elkészítését. Elhatározták, hogy Marosvásárhely egyik terén állítsák fel a szobrot, a teret pedig városrendezés folytán a székely főváros legszebb terévé varázsolják. Most, miután mind a szobor, mind a tér elkészült a maga magyaros szépségében, vasárnap már sör kerül a felállított szobor leleplezésére.

Az ünnepségek iránt igen nagy az érdeklődés, mert a nagy utazó leszírmazottja, Kőrösi Csoma Gyula mond emlékbeszédet. Kelet felé néz a szobor, lévén szimbólikus kapocs a magyarság és Kelet között. Kőrösi Csoma Sándornak egy másik szobra, mellszobor ma Csoma Gyula birtokában van, aki híresként felajánlotta azt Csomakörös községnek, ilyenformán Csomakörös is rövidesen emlékünnepeket tart.

Megriadt a cigánykaraván az útépitők lámpáitól és súlyosan megsebesült két cigány

Nagyvárad, szept. 24. Körögyékényes közszéknél ma éjjel egy cigánykaraván haladt az épülő országúton. Az útépitők lámpáitól az első szekér lovaj megriadtak és futni kezdtek. A szekéren levő kis cigánygyerek leugrott, hogy megfékezze az állatokat, azonban egy árokba szurt karóba ugrott oly szerencsétlenül, hogy a karó combját átszurta. A gyerek ordítására a cigányapa is leugrott a száguldó szekérről, de ő sem több sikerrel. Ugrás közben a földre hemperedett és több oldalborda-ja eltört. A szerencsétleneket a nagyvárad mentők szállították a kórházba. Állapotuk súlyos, de nem életveszélyes.

Szolgáltatás gyógyszertárak:

I. Csoport:

ARANYKERESZT gyógyszertár, Gróf Teleki Pál-u. 2. (Zsigmondovits és Martinovich) 16-32.

KORONA gyógyszertár, Hitler Adolt-utca 1. (Dr Rác Rezső) 13-76.

DIANA gyógyszertár, Ghillányi-u. 10. (Sebestyén A.) 32-58.

SEINT-IVTAN gyógyszertár, Mikszáth Kálmán-utca 52. (Dr Raáber A.) 14-44.

A tűzértség megfigyelő szerepe

Irta: Bernary alezredes

A tűzértség elő és kétségkívül legfontosabb feladata az, hogy a gyalogsági támadásban, vagy elhárító harcban támadogassa, az ellenség ellenállási fészkeit fokozott tüzeivel megtörje, a gyalogság nehéz fegyvereivel együttműködésben megtörje az ellenséges támadó hullámok erejét, mielőtt azok a főarcvonalhoz érkeznének. E tevékenységek közben azonban számolni kell azzal, hogy az ellenséges tűzértség hasonló célokra törekszik: az előbbi feladatokhoz tehát egy új járul, mégpedig a szembenálló tűzértségi erők működésének lehető legnagyobb mértékben való kiküszöbölése.

Ez utóbbi egyáltalán nem könnyű feladat, már csak azért sem, mert az ellenséges tűzértség rendszerint gondosan kiépített fedezék mögül, rejtett tűzállásokból tevékenykedik, amely állások közvetlen célzással csak ritkán vehetők tűz alá. Azoknak az ütegeknek felkutatása, helymeghatározása, stb., amelyek ilyen nem látható helyekről tüzelnek — a tűzértség nélkülözhetetlen segítőtevékenységük, a figyelőknek dolga.

Az idők folyamán és a tűzértség fejlődésével valóságos külön szervezet lett a figyelőkből. Ma már a legkorszerűbb eszközök állnak a figyelők rendelkezésére, amelyek támogatják munkájukat: kezdve a legerősebb távosóvoktól a repülőgépről és figyelőbalonokról készített fényképfelvételekig. Persze, az ellenség mindent elkövet, hogy állásai a legelősebb szemű kutató előtt is rejtve

maradjanak: lövegeit álcázza, az állásokat úgy építi meg, hogy azok tökéletesen alkalmazkodjanak a környező terephez, stb. stb. Szerencsére egy dolgot semmiféle álcázással sem lehet eltitüntetni: ez pedig a lövegek torkolat-tüze.

A most folyó háboruban már olyan készülékek kerültek alkalmazásra, amelyek a szembenálló lövegek torkolat-tüzeit lefényképezik, olyképen azonban, hogy a felvételekről meg lehet állapítani az illető löveg távolságát is. A többi már számolás dolga...

A figyelőállások rendszerint telefonvezeték útján állandó összeköttetésben vannak a tüzelő ütegekkel, helyesebben a kiértékelő állomással. A figyelő — ha máshol nem, az ellenséges torkolat-tüzből — megállapítja a lövelemek és azokat a lehető legrövidebb löveggel és megindul a tűz.

Persze, nemcsak a távolság és ehhez hasonló tényezők játékszának közre a lövelemek kiszámításánál: gondosan tekintetbe kell venni az időjárás, szélerősséget, szélirányt, a levegő sűrűségét és hőmérsékletét, stb. stb., egyezőval számoltalan olyan körülményt, amelyek mind-mind befolyással bírnak a lövés biztonságára.

A figyelés és kiértékelés tehát igen komoly, hajtáspontos számításokat igénylő munka, amely nélkül a tűzértség tevékenysége majdnem tökéletesen megbénulna.

Betyárcsomanika Nagyváradon

Szabad ég, bokrok védelme alatt

Nagyvárad. Röviden megemlékeztünk arról, hogy a nagyvárad rendőrség 24 óra leforgása alatt elfogta egy nagyvárad villa betörőjét és a fiatalok büntetőjét, aki Debrecenből jött Nagyváradra, átkísértette Debrecenbe, ahol tovább folytatja ellene az eljárást. Most derült ki, hogy a betörést detektívregénybe illő körülmények között hajtották végre. Erről az alábbi részletes tudósításban számolunk be:

Szeptember elején három fiatalok Debrecenben büntető, kiknek neveit — tekintve, hogy fiatalok — nem jelölhetjük meg. Forrónak érezte a talajt Debrecenben és Nagyváradra rándultak át, hogy tovább folytassák korábbi munkájukat.

A három csavargó Nagyváradra érkezve, a strand hátamögötti Hadadikertet választotta tanyájának, ahol nomád életet éltek, kint aludtak a szabad ég alatt, bokrok alatt és valóságos haditervet eszeltek ki betörések elkövetésére. Élelmükről úgy gondoskodtak, hogy a környéken lévő szőlőket és szőlőskerteket megdézsmálták és a gyümölcsökből egész raktárt halmoztak össze. A hét elején aztán végre is hajtották kiforralt tervüket.

Hétfőn reggel a Felsőgorög-oldal 1. szám alatt álló kis villát, amely Székely László iparos tulajdona, tervszerűleg megközelítették és hadászati állásba helyezkedve, a villa alatt elhúzódó árokból terepszemlét tartottak. A ház lakói mitsem sejtettek a készülő betörésről és délelőtt 9 óra tájban egymásután elhagyták a lakást.

A fiatalok társaság ekkor az elő-

re megállapított terv szerint, begyomult a villa ajtaja elé, ahol tízszer csegették. Miután meggyőződtek arról, hogy a villában senki sem tartózkodik, egy vasruddal felfeszítették az ajtót és behatoltak a lakásba. Nyomban hozzáfogtak az értékek összebecsüléséhez, mely többek között ezüstneműkből, három rend új férfiöltönyből, 9 db férfi-ing és különböző tárgyakból állott, 3700 pengő értékben. Azután a holmikát összebecsülték és keréket oldottak.

Utjukat a szőlőkön keresztül folytatták, hol a károsult villatulajdonos anyósa meg is szólította őket, mert azt hitte, hogy szőlőt lopnak, de a suhancok válasza sem méltatva a kérdéseket, a Körös partjára szaladtak. Itt a kompon áthajóztak, a Mátyás király-úton villamosra szálltak, majd a velencei végállomáson gyalog átmentek a Szőlősi útra, ahol a vámbáz közelében, a Pillangó-utcai kertészet kapujában húzódtak meg és ott nyomban új ruhába öltöztek. Pénzüik nem volt, de ezen könnyen segítette a legidősebb suhanc, aki 16 éves, mert a lopott női pizsama anyagot néhány perc alatt eladta 50 pengőért. Ezen a pénzen aztán visszautaztak Debrecenbe, ahol az ottani rendőrség régóta keresi őket és felfedezésük alkalmával a rendőrhatalóság gyűrűt vont a menekülő veszedelemes betörők köré és sikerült is a két kisebb, 14 és 15 éves csavargót az utcán megbilincselni. A harmadik jómódár azonban újra visszaszökött Nagyváradra, ahol egy gyárban munkát vállalt és dolgozni kezdett.

Mozik műsora:

APOLLÓ: Jómódár.

BELVAROSI: Édes ottentól.

GASINO: A szárazru ember.

KORONA: Magyar kívánsóghangverseny.

A debreceni rendőrség megkeresésére, a nagyvárad rendőrség bravuros módon, már az első napon elfogta és megbilincselte a rendőrségre vitte. A fiatalok büntető kihallgatása alkalmával elkeseredve mondotta, hogy Nagyváradon hihetetlenül ügyes detektívek vannak, amilyeneket eddig csak a detektívregényekből ismert, de azt sohasem hitte volna, hogy a valóságban is léteznek.

Miután teljes beismerést tett a nagyvárad villa-betörésről, kihallgatása után a rendőrség átkísértette Debrecenbe, ahol igen sok összehalmozott bűncselekményért kell felelnie az egyébként jó családból való fiatalok büntetőnek.

Rét- és legelőgazdasági, valamint pásztorképző tanfolyamok Erdélyben

Az elhanyagolt rét- és legelőgazdálkodás megjavítása érdekében a földművelésügyi minisztérium erdélyi kiemeltéje elhatározta, hogy a már eddig is nagy népszerűségnek örvendő nyolcnapos rét- és legelőgazdasági tanfolyamokat ez év őszén és a jövő tavasszal is megrendezi.

A tanfolyamok célja az, hogy a közbirtokosság, legeltetési társulati vezetők, valamint a kisgazdák is megismerjék a helyes és okszerű rét- és legelőgazdálkodást.

Ennek a célnak elérése érdekében elsőrendű feladat a pásztorok szakszerű kioktatása. Éppen ezért a kiemeltéje a pásztorok részére is rendez négynapos tanfolyamokat.

Mindkét tanfolyam ingyenes. Aki részt akar venni, az már most jelentkezzen a vármegyei gazdasági felügyelősnél, vagy a járási gazdasági felügyelőnél, vagy pedig a községi gazdasági előljárónál.

Jövő héten megkezdik a tanköteles gyermekek összeírását

A város közigazgatási bizottságának népoktatásügyi albizottsága elrendelte az iskolaköteles korban levő gyermekek általános összeírását. E célból a városban működő nyilvános népiskolai tanítók a jövő héten megkezdik a tankötelesek összeírását. Ezen alkalommal a szülőknek és gondviselőknél gondjuk legyen arra, hogy az iskolaköteles gyermekeknek születési pontos adatait bemutassák az összeíróknak.

Iskolaköteles minden gyermek, aki a 6-ik életévét már betöltötte egész a 15-életév betöltéséig. Be fogják írni az összeírók a siketnéma, vagy gyengélméjű gyermekeket is.

Az összeírást végző népiskolai tanítók az összeírás lapokat a város Tankötelesek törzskönyvvezetői hivatalánál (Szilágyi Dezső-utca 12. sz. emelet) fogják kézhez venni a délelőtti hivatalos időben az összeírás kezdete előtt.

Ismét működik az olasz posta. Rómából jelentik: (MTI) Az olasz posta, amely a meghódolás óta meg-megszakadt, ismét rendszeresen működik. Egyelőre csak levelet és csomagot továbbítanak.

A Szovjet erőd vártere — külső Mongólia

Ahol minden idegen szívesen látott vendég

Egyhangú és kopár vidéken át vezet az út. A napperezteleppéből sírdomb-szerű kis halmok emelkednek ki. Isten őrizzen valakit eső után erre járni: a sűrű sártengerben tengelyig merül el a kocsis. Most vastag porréteg borít be embert, állatot s mindenfelé nyomasztó magány, perzselő nyári forróság uralkodik. A levegő azonban mégis üde, tiédta, a lélekzés könnyű, mert az eget sehol sem homályosítja el a gyárkémények fullasztó füstje. Itt-ott mongol jurtákra bukkan az ember. Lakóik a jelentől távol élnek és csak azzal a kis darab földdel törődnek, ahol jurtájukat felverték, csak az a darabka steppe érdeklíti őket, hol állataik legelnek. Sártraik előtt póznára fűzött állathörök figyelmeztetik a pusztákon keresztülszáguldó szelek isteneit, hogy jámbor lakóik áldozataik ezek, kímeljék meg tehát őket s ne okozzanak nekik károkat. Mongolok, tanguzok ezek a pusztalukók, világukat varázslatos szellemhangok zörlik el, hitük szerint minden embert ezer és érthetetlen, megfoghatatlan erő vesz körül, aminek ments Isten a nyitjára jönni: a szellemek a kíváncsi kotnyeleskedést nem nézik jószemmel.

Tudósaink a mandzsu határ közelében levő grusinskoji lámakolostor befolyása alatt vannak. Ebben a kolostor-városban, amely kisebb-nagyobb, négyzetekbe rendezett faházakból áll, minden idegen szívesen látott vendég. A vörösré festett, fölfelé ívelt tetőzet aranyozott figuráival messziről látható: vidáman táncolnak rajt a pajkos napsugarak. Egy gong tompa hangja üti meg fülünket: vörösruhás szerzetesek, fejükön tollas sisakkal vonulnak a templomba, leguolnak és ujjuk fíradhatatlanul morzsolják a buddha rózsafüzéret. A főtemplomban üvegfal mögött trónol Buddha óriás szobra, nehéz arany ládákkal körülvéve. Mindenféle selyem és damaszt lobogók, zászlók. Különösképen „Madarin” istennek, a világ teremőjének is van temploma. Egy másik templom Divaschin-nak, a paradicsom urának tiszteletét szolgálja. Virágot és szindus tárgyakat áldoznak neki. A kolostor, amely az urgában levő Hutuktunak, Buddha harmadik megtestesülésének volt alárendelve, igen gazdag, tibeti nyelven írt könyvtárral rendelkezik, amelyre méltán lehet büszke.

Valamikor a sokat emlegetett pekingi karavánút, amelyen teát és selymet szállítottak Oroszországba és a nyugati országokba, belső Mongólián vezetett Urgába, külső Mongólia fővárosába, ahonnan azután eltért a Bajkátó felé. A lassan tovacammogó tevekaravánok mesevilága régen a multt, a mongol birodalom megszűnt átjáró országga lenni, Japán őrszem és katonaság zár el ma minden érintkezést külső és belső Mongólia között. Chingang tartományokban, melyek belső Mongóliát alkotják, Japán egy antiszovjet központot létesített, melynek a bolsevizmus elleni harcban igen fontos szerepe van.

Külső Mongólia ma minden nyugat-európai számára megközelíthetetlen ország, melyben semmi sem történik és történhetik a Krenl tudta és engedélye nélkül. Egy erődítmény előterének vehetjük, várternek, vármezőnek, amelyet a szovjet a belső-ázsiai térségben alkotott, hogy onnan, ha valaha is azt a körülmények úgy hozzák, viharával egész Ázsián végigsöpörjön. Kína belsejéből, Tibetből Urgába, a Hutuktu

szent rezidenciájába azonban ma ép egy özönlik a sok zarándok, mint régen.

Kopár halmok — öveztek fensikou át folyik lustán tovább a Tola folyó. A jobbpartján Bogdó ta Kure, Urga mongol negyede terül el, a balparton pedig Mai-Mai-Chen, a szovjet város fekezik néhány modern épületével.

A házak tömege fölött a gondoni lámakolostor aranyozott tetői csillognak, a messzeségben sűrű erdők közül a Bogdó-ól nyulik égfelé; itt valamikor halállal büntették azt, aki egy galyat tört le, mert ezzel megszentésételettel az isteni eszöndet, nyugalmat. A mongol negyedben még mindig találni férfiakat rövid kaftánnal, mely fölött bundát viselnek, lábukon hosszuszárú filccsizmával. Valamely szenteég előtt mélyen leboruló zarándokok a tömegben át igyekvő sárgaruhás lámák, mindenféle nyüzsgő emberek. Minden utca egy külön piac, ahol lángolósínű kínai-selymet, drága porcellánt, különféle édeséget kínálnak eladásra.

A nagy tarkaságba bele-belehdöl egy csökönyös számár, vagy teve.

Más városrészekben a szovjet alkultúrájával találkozunk. Egy stílus nélküli palotában székel a mongol népgyűlés, mellette egy filmszínház, mely egykor

buddhatemplom volt. Most Moszkva agitációs filmjeit, vagy amerikai zsidó-filmeket játéznak benne, melyeket a nézők ugyan nem értenek, céljuk azonban a demoralizálás. Ha szovjet puszták és ezórványok jurták lakóinak azonban mindmáig idegen maradt.

Külső Mongólia területe nagyobb mint Németország és Franciaország együttvéve. Ezen az óriási tércégen azonban mindössze csupán csak egy millió ember él. Ezért nem sikerült a szovjetnek mai napig sem ezt a ritkán lakott, nagy pusztaságot szigorú ellenőrzés alá hajtani. Minden határára ellenére külső Mongóliából számos ezal szövdök beleő Mongólia felé, ahol Teh-Wang herceg japán védelem alatt gyakorolja a hatalmat a többi mongol fejedelemtől körülvéve. Itt szövdök az egyesített nagy Mongol Birodalom álma is. Amig azonban a bolsevisták Moszkvában uralkodnak, ennek a vágyának a teljesedése az eljövendő időkre vár.

Külső Mongóliában Tschobjálszen tábornagy uralkodik, egy nomád jurta leszármazottja, aki gyermekkorában Irkutka került, ott orosz iskolába járt és mint csomagoló tartotta főnn magát. Később egy forradalmi szervezett tagja lett s a bolsevisták oldalán résztvett az oroszországi polgárháborúban, majd a mongolhadcsereg kötelékébe lépett át. Állítólag ő fogta el a mongolok fehér Hadistenét, Román Ungern-Sternberg bárót és átadta Szovjet bosszujának. Ezért Moszkva a tábornagy ranggal tüntette ki és 1936-ban kinevezte a

mongol népbizottság főnökévé.

Minden költéget kizar az a tény, hogy külső Mongólia lakói a városi lakosság jelentéktelen számától eltekintve, csak kényszer-bolsevisták. A marxista „evangélium” lényüknek tökéletesen idegen és lelki, valamint gazdasági összetételükkel teljesen ellenkezik. Csak egyet tanultak a szovjettől: hogyan kell szénát gyűjteni? A széna t. i. előttük ismeretlen fogalom volt; ha szigorú hóban gazdag volt a tel, állat, és loállományuk százezrei pusztultak éhen, takarmány hiányában.

Ettől eltekintve azonban a bolsevista gazdálkodás a külső Mongol Birodalom számára katasztrófális volt. A cári idők utolsó adatai szerint külső Mongólia állatállománya tízenhét millió darabon felül állt, ebből 11%-ot tesz ki a loállatállomány. Ma ez a szám a felére csökkent. Oka az, hogy a mongolok nem nyugosznak meg a kollektív rendszerbe és így állataikat inkább maguk eszik meg.

Ha majd egyszer a moszkvai tirannizmus megszűnik és mongolok ismét urai lesznek saját hazájuknak, úgy Urgából is eltűnik majd a szovjetkiszérettetés. Bogdó da Kure mongol negyedben megint ezüstösen tisztán csengenek a szent Gandon kolostor harangjai és a szent zarándokváros falai közé talán egy új élő Buddha tartja majd bevonulását. A Mongol Birodalom pedig a nagy-ázsiai térségben Teh-Wang herceg uralkoma alatt egyesül és megerősödvé megy majd egy szép jövő felé. (TEK.)

Tizenkét tanfolyamon lehetővé tették az iparos tanulóknak népi iskolai továbbképzését

Nagyszabású munkatervet dolgozott ki az iskolán kívüli népművelési bizottság

Nagyvárad, szept. 24. A város iskolán kívüli népművelési bizottságának titkársága megindította az 1943—44. tanév tevékenységének szervezését.

Ez a munkaév az iparos tanulóknak népi iskolai továbbképzésére rendezett tanfolyammal indult. Tizenkét ilyen tanfolyamot szerveztek. A cél az, hogy azokat az iparos tanulókat, akik a népi iskola 5-ik és 6-ik osztályát a román megszállás idejében nem tudták elvégezni, előkészítsék az osztályok anyagából és azután nyilvános népi iskolákban levizsgáztassák őket.

Ezzel egyrészt megszerzik a tanulókat a megkövetelt alpműveltséget, másrészt állampolgári joguk gyakorlásának előfeltételeit is biztosítják.

Az országban ez a tanfolyam az első irányú kezdeményezés.

S hogy mennyire hézagpótló volt, bizonyítja az is, hogy 240 tanuló jelentkezett a tanfolyamokra.

Már augusztus 9-én megkezdődtek a tanfolyam előadásai. A tanfolyamok felügyelője és egyik előadója Balázs Zsigmond tanítóképzőiskolai tanár, vezetője Bertalan Ferenc iskolafelügyelő. A tanfolyamok előadói: Engi Sándor, Péter Dezső, Salánki János, Rákosi Miklós állami iskolai tanítók, Csicsmányi Jenő, Gyenge József, Kamarás Imre iskolafelügyelők. A leánytanulók előadói: Arkosi Magda, Réti Andorné és Vranovitsné Szőke Mária.

Iparosakadémia és munkásfőiskola

Az iskolán kívüli népművelési bizottság második megmozdulása széleskörű közműveltségi munka megszervezése, aminek elvégzésére Kiss János tanítóképző iskolai igazgatót kérte fel a bizottság. Ennek keretén belül létrejött az iparosakadémia és a munkásfőiskola.

Az iparosakadémia az Ipartestület székházában 10 héten át heti két órában összesen 20 előadást tart.

Az előadások tárgyköre: a magyar föld és történelem ismerete, irodalom és társadalomtudomány, természettudomány.

A munkásfőiskola a Nemzeti Munkaközpont munkatervét ugyancsak 10 hétre, heti 4 órában állapították meg. Az előadások tárgyköre: történelem, földrajz; nyelvismeret, irodalom, ének; társadalomtudomány; nemzetpolitika, nemzetgazdaságtan; ipari törvények; természettudomány. Az előadók középiskolai tanárok lesznek.

Ezenkívül számos egyesület és intézmény készült elő kulturális eseményeket, ünnepélyeket, műkedvelői előadásokat az iskolán kívüli népművelési bizottság irányítása mellett. A Carmen cipőgyár, a városi villamos művek, a városi vasút, a hegyi kultúrház, a MÁV alműhely, a katalintelepi kultúrház, a velencei kultúrház, a MÁVOSz, a Magyar Ház, az össittelepi kultúrház és a régi kultúrház időről-időre rendezendő előadásainak műsorát már részben megállapították.

Szeptember 26-án a Magyar Ház köz-

művelődési bizottságának lesz hangversenye a református kultúrpalotában. Ugyancsak szeptember 26-án tartják meg a katalintelepi kultúrház évadnyitó ünnepélyét.

Október 3-án lesz a hegyi kultúrház október 6-iki emlékünnepélye. Október 5-én a Carmen cipőgyár rendez nagy szabású emlékünnepélyt a Nemzeti Munkaközpont helyiségében. Október hó 6-án a MÁV alműhely alkalmazottjai rendeznek ünnepélyt saját helyiségükben. Az aradi vértanúk emlékét a városi villamosművek is megülik a Sánte utcai helyiségben.

A népművelési bizottság megkezdte az alpműveltséget nyújtó tanfolyamok szervezését is. Irás-olvasás és közműveltségi előadásokra lesznek tanfolyamok, amelyeket szaktanfolyamok egészítenek ki. Különös súlyt helyez a bizottság a folyó munkaévben a nőnevelésre, amelynek ügyét számos tanfolyammal és előadással fogja szolgálni.

Sajnálatos, hogy a Szigligeti Színház igazgatósága ebben az évadban nem állítja be a népművelési előadásokat, amelyek első helyeikkel két éven át nyújtottak a közönség széles rétegeinek a színházjárás lehetőségét. Kívánatos volna, hogy a színügyi bizottság, esetleg anyagi hozzájárulással, mégis tegye lehetővé a népművelési előadások beiktatását.

Bukarestbe utazott az északerdélyi románok vezére, Bukarestből jelentik: (MTI) Hatieganu Emil dr. az északerdélyi románok vezére Nagyszebenbe érkezett, ahonnan néhány napos tartózkodás után Bukarestbe utazott.

Izgalmos versenyfutás tolvaj és detektív között a Mussolini-tértől a Zárda-utcaig

Nagyvárad, szept. 24. Pár nappal ezelőtt egy ismeretlen fiatal ember betért Oláh Gyula nagyváradi órák és ékezetek üzletébe, ahol órávasárlás ürügye alatt két értékes karórát elloptott. A lopásra csak később jött rá az ékszerész, mikor a tolvaj eltávozott. Jelentette az esetet a rendőrségen és pontos személyleírását adott a tettesről.

A rendőrség egyik detektívje a személyleírás alapján az utcán felismerte a tolvajt, de amikor elő akarta állítani, az igazolásra szólított egyén futásnak eredt. A detektív utána szaladt és a Mussolini-tértől a Zárda-utcaig üldözte a piaci közönség kíséretében, azonban a zeidó templom előtt a tolvaj kifutott és az üldöző detektívnek sikerült megbilincselni, majd a rendőrségre kísérni.

Kihallgatása alkalmával pénteken délután kiderült, hogy Mogyorósi Sándornak hívják. A vizsgálat még tart.

Sziciliában újra kísért a „Bombakirály” emléke...

A szicíliai városok és a bennük rejlő világhírű emlékek bombázása felidőzi Olaszországban a gyászosemlékű II. Ferdinándnak, a két Szicília királyának emlékét (1800—1859). Ő volt az, aki 1848 nagy napjaiban, amikor Európán végigszáldott a Szabadság gőzmozgatója és Sziciliában is kitört a szabadságharc, rémületében némi engedelmények megadására hagyta rábeszélni magát udvaroncjai által, de esküje dacára se vette komolyan az alkotmányt, e midőn Szicília lakói e miatt trónjától megfosztották, véres bosszút állított rajtuk és Messina városát bombáztatta. Ez esztelen tett óta Itáliában a „Re bomba”: a „bomba király” melléknévvel látta el nevét a nép. A „Re bomba” nagyatya volt Estei Ferenc Ferdinándnak, az Osztrák-Magyar monarchia trónörökösének, akinek szarajevói tragédiája indította el útjára a világháborút, amely kegyetlen és esztelen békeivel a második világháborúra vezetett.

Könyv a palermói székesegyház pusztulásáról

Az olasz építőművészet történetének kutatására alakult központ elnökének Giovannini akadémikusnak kezdeményezésére tudományosan feldolgozták a palermói székesegyház történetének keretében e egyszerű olasz műemlék érdekes építészeti sajátosságait. Zanca Antonio, a kiváló szicíliai régész évekig tartó kutató munkát szentelt a székesegyháznak. Vizsgálódásainak érdekes és nagybecsű eredményeiről most alapvető könyvet írt a jeles olasz tudós. E mű, amely a szicíliai események miatt felelte időszerű kiadvány, részletesen ismerteti azokat a helyrehozhatatlan károkat, amelyeket a székesegyház Garibaldi felszabadító harcainak idején a Bourbon hadsereg bombázásaitól szenvedett.

Berlinbe utazott a román ifjúság vezetője, Bukarestből jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Iliescu tábornok, a román ifjúság állami szervezetének vezetője esztendőnkön Németországba utazott, hogy Arthurnak, a német ifjúság birodalmi vezetőjének meghívására megtekintse a Hitler ifjúság intézményeit.

Valószínűleg megszüntetik az eljárást Antalfy Sándor ellen

Nagyvárad. Lapunk tegnapi számában megírtuk, hogy a rendőrség őrizetbe vette Antalfi Sándor, Tüzes Gábor-utcai lakost, mert egy feljelentés szerint a Szacsavay-utcaiban borozgatás alkalmával állítólag ajánlatot tett arra, hogy közbenjár Kolczi László katonai felmentése érdekében. A vád egyébként igen gyenge alapokon nyugodott, mert Kolczi hadiüzemnél dolgozik és mint ilyen, felesleges volt a katonai felmentés. A másik vád szerint Antalfi a kor-

mai inzultus után, a helyszínen megjelent rendőrrel szemben állítólag megvesztegetést kísérelt volna meg azért, hogy a rendőr őt ne állítsa elő.

Az őrizetbe vett Antalfi Sándort másnap kihallgatta a rendőrség és ekkor tisztázódott a helyzete.

Kétségtelenül behizonyosodott az is, hogy a rendőrt nem akarta megvesztegetni.

Ezek után az őrizetbe vett embert azonnal szabadlábra helyezték. Az eljárás azonban — az ügy tisztázása érdekében — még folyamatban van.

Mezőgazdasági gépkezelői tanfolyamot rendeznek Kolozsvárt

Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület a m. kir. földművelésügyi minisztérium Erdélyi Kirendeltségének támogatásával és a m. kir. Áll. Gépipari Közepiskola közreműködésével Kolozsváron a Marosvásárhelyen 1943 november 8-tól 27-ig háromhetes mezőgazdasági gépkezelői tanfolyamot rendez az iparügyi minisztérium 22933—1939. sz. rendelete értelmében. A tanfolyamra jelentkezhet minden 18 évet betöltött keresztény, magyar állampolgár, aki csé-

lőgép, magtisztítógép és traktor kezeléssel óhajd foglalkozni. A tandíj 25 pengő. Jelentkezni lehet Kolozsváron: EMGE Majális utca 22. szám Szakoktatói ügyosztálynál és Marosvásárhelyen: EMGE kirendeltség. Gece Dániel utca 39. sz. A jelentkezési határidő: 1943 október 31-e. A jelentkezés levélben vagy személyesen történik, amikor is a személyi adatok (születési hely, idő, vallás, foglalkozás, szülők neve) közlése mellett a tandíj is beküldhető.

Negyven hold földet kapnak a Horthy István-telep lakói kertgazdálkodás céljára

Még a tél beállta előtt újabb 40 család jut házhoz

Nagyvárad, szept. 24. A városi Közlölet Szövetkezet igazgatósága tegnap délután ülést tartott. Az ülés tárgyeorozatának leglényegesebb pontja a szövetkezet pótköltségvetésének jóváhagyása volt. Az 1.107.540 pengős rendes költségvetés előirányzatán túl újabb 140.000 pengő forgótöke igénybevétele mutatkozott szükségesnek, különösen az áruraktár kibővítése céljából, aminek a szegénysorsu, sokgyermekes családok olcsó ruháinaművel való ellátásának nagy fontossága van, de ezenkívül a fizetésren-

dezések következtében is előállott a pótköltségvetés szükségessége. Az igazgatóság jóváhagyta Hankovics igazgató erre vonatkozó előterjesztését. A végleges jóváhagyás még az Országos Szociális felügyelőségtől függ.

A szövetkezet igazgatója beszámolt a Horthy István telepen folyamatban lévő házépítkezésekről is. Az építkezések november 1-ig befejezést nyernek, úgyhogy még a tél beállta előtt újabb 40 sokgyermekes család költözhet be.

A telepen tervezett napközi otthon építése a jövő héten kezdetét veszi.

Gondoskodik a város a szegények faellátásáról

Bezzámolt az igazgató a Horthy István telep lakóinak kertműveléséről is. Az eredmény a nagy szárazság ellenére is rendkívül örömdetes. A telep minden családja oly sikeresen művelte kertjét, hogy nyári zöldsgfélekkel teljesen el tudták látni magukat s ezenkívül a téli tárolásra is jelentős mértékben fedezik szükségleteiket. Minden család 260—280 pengő értékű nyári zöldsgfélét termelt a rendelkezésére álló 500 négyzetméternyi kert-területen, s ehhez járul még a téli vetemények értéke, amit ma még nem lehet megállapítani. Az igazgatóság ezt megelégedéssel vette tudomásul.

A szövetkezet, tekintettel erre az eredményes kertművelésre, a jövő évben a telep lakóinak és más arra nem demecs sokgyermekes családoknak a

Horthy István telep környékén megvásárolt 41 katasztrális hold földet is rendelkezésére fogja bocsátani kertgazdálkodás céljaira.

A még eredményesebb munka elérése végett szakképzett konyhakertészt alkalmazott a szövetkezet s a jövőben az ő irányítása mellett fognak kertészkedni a telep lakói.

Foglalkozott az igazgatóság a faellátás kérdésével is. A polgármester ígéretet tett, hogy a szövetkezet elosztóin át gondoskodni fog a külvárosok szegény lakosságának tűzifával való ellátásáról.

Hozzájárult az igazgatóság ahhoz, hogy a Közlölet Szövetkezet nagyobb mérvű ruha- és cipőipartást eszközöljön. E juttatás során mintegy 2000 pár cipő kerül kiosztásra.

Vadházások a törvényszék előtt

Nagyvárad, szeptember 24. A nagyváradi törvényszék ma délelőtt tett pontot egy rég húzódo kényes ügy végére. Takács Rózsa nagyváradi leány a múlt esztendőben férjhez akart menni egy nős emberhez. A leány anyja azonban nem engedélyezte, mire a lány egy szintén vadházás sógornője lakásán találkozott naponta a férfivel. Olyan bizalmas viszony volt a lakásadó és Takács Rózsa között, hogy a lakás kulcsait a légyotlózó pár szabadon használhatta. Egyszer aztán a férfi felesége s a leány anyja valamit megszellet, ekkor laakást béreltek és ismeretlen helyen összeköltöztek. Utolsó találkájuk alkalmával a lakásból magukkal vittek egy dunyhát és lepedőt, valamint a vádirat szerint három férfi alsonadrágot s többféle fehérneműt. A dunyha és a lepedő elutajdonítása a tanúk esküje után bizonyítást nyert s ezért Takács Rozáliát 200 P pénzbüntetésre és egyévi jogvesztésre ítélték.

Gyümölcs helyett vaját szállítottak egy postacsomagban

Nagyvárad. Mint értesülünk, a nagyváradi postahivatalba tegnap egy csomag érkezett, amelynek tartalmaként az volt megjelölve, hogy az gyümölcs és térsza. A láda a postán véletlenül felbomlott és ekkor a legnagyobb meglepetéssel vették észre, hogy az nem gyümölcsöt, hanem vaját tartalmaz.

A postaigazgatóság feljelentést tett a csomag feladója, Budai Mária nagyváradi lakos ellen, akit előállítottak a rendőrségen, majd megindították ellene a kihágási eljárást.

Felmentették az árdrágítás vádjától Kiss Lászlóné mészáros

Nagyvárad. A törvényszék tegnap délelőtt tárgyalta Kiss Lászlóné ügyét, aki árdrágítással s árulvánnyal volt vádolva. Vád szerint marhahús volt üzletében s a megjelent vevőknek nem adta ki, azt állítva, hogy nincs áruja. A tárgyalás folyamán behizonyítást nyert, hogy a vád alaptalan. A bíróság figyelembe vette a vád alaptalanságát és Kiss Lászlónét a vád és következményei alól felmentette.

Megalakult a Levente Egyesület műkedvelő szakosztálya

Nagyvárad thj. város Levente Egyesülete megalakította műkedvelő szakosztályát. Vezetője: Pásztor Ernő, áll. kórházi főtitkár.

Felhívom az ifjúság figyelmét a fenti szakosztályra, ahová önkéntes jelentkezés alapján beléphetnek mindazok a leventék, akik a színjátszás, előadás, ének, tánc, zene terén képességeket éreznek magukban, jelentkezzenek szombaton este fél 7 órakor a Levente Otthonban.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza.

Szófiai követünk kihallgatáson jelent meg a régenstanács tagjainál. Szófiából jelentik (MTI) A régenstanács tagjai ezerdán kihallgatáson fogadták Jungerth-Arnóthy Mihály magyar követet, aki tolmácsolta a Kormányzó Ur szerencsekívánatait. A magyar követ kihallgatáson jelent meg Bozsilov miniszterelnöknek és Kirov külügyminiszternek.

KISGYÜLÉS A VÁROSHÁZÁN. Nagyvárad, szept. 24. A városi törvényhatóság szombat délelőtt 11 órai kezdettel kisgyűlést tart, amelynek tárgyszorozatán 13 önálló kisgyűlési ügy és 37 közgyűlést előkészítő ügy szerepel.

Gáfolják Pápen betegségének híreit. Berlinből jelentik (MTI) Irreális német helyről közlik, hogy nem felel meg a tényeknek az angol hírszolgálatnak az a híre, hogy Pápen nagykövet súlyosan megbetegedett.

SZEMÉLYESEN TÚNTETETT KI A FÜHRER NÉGY KIVÁLÓ VADÁSZREPÜLŐT. Berlinből jelentik a Német Távirati Iroda (MTI): A Führer főhadiszállásán fogadta négy kiváló német vadászpilótát, akik együttvéve 585 repülőgépet lőttek le, hogy maga adhasa át nekik a nagy vitézségi kitüntetések.

Szózat-ünnepe Várad-Réten. Nagyvárad, szeptember 24. Az Erdélyi Part várad-réti körzete a Szózat-ünnepe alkalmával játékoncélú zenés és dalestét rendez a Református Kulturpalota nagytermében szeptember hó 26-án este fel 7 órai kezdettel.

MARTONFFY ZOLTÁN GYÁSZÁ. Martonffy Jánost, a cepelei lövészgyár főtisztviselőjét a motoros elgázolta, koponyaalapi törést szenvedett és a halálát után a bencsasztalon meghalt, melyre szeptember 22-én 82 éves édesapját, id. Martonffy Zoltán nagyváradi nyugalmazott közfélig iskolai igazgatótanácsost és két testvérét.

Templomi búcsú Kárástól. Ünnepi szentmisét mutatott be Várjú Benő esperes, zilahi plébános nagyteremben összegyűlt vidéki hívek jelenlétében. Tartalmas szentbeszédet a Szentkereszt szimbólumáról és annak tanításáról Bernátsik József plébános (Selymeslova) mondotta. Megjelentek a zilahi egyházközség tanácsosai közül Gernarz Miklós p. ú. ig. miniszteri tanácsos, mint a ezilagyvármegyei AC elnöke és Kasza István járásbíró. Felémelő ünnepség és lelket nemeseítő összegyűlést rendezett az újonnan alakult Kalácska leányegyesület, melynek irányítása Cimbalmas Lajos plébános és Barta Anna tanítónő érdeme.

NEM BOCSÁTJÁK SZABADON A FOGSÁGBAN LÉVŐ SVÁJCI SZOCIALISTÁKAT. Bern. (MTI): A svájci rádió jelenti, hogy a svájci parlament csütörtöki ülésén 111 szavattal 2 ellenében visszautasították Leon Nicole genfi szocialista vezető és több más baloldali politikai szabadságkérésének javaslatát. A svájci kommunista párt és sajtó érdekében előterjesztett indítványt szintén elvetették.

Összegyűjtik a szatmári egyházmegye papjainak fényképeit. Scheffler János szatmári püspök abból az alkalomból, hogy közeledik az egyházmegye fennállásának másfél százados fordulója, össze akarja gyűjteni díszes albumban az egyházmegye most élő minden és lehetőleg elhunyt papjának az arcképét és azért ilyenek beküldését kéri. De ezívesen vez minden más képet és emléktárgyat is, amely az egyházmegye történetének megörökítésére és megírására alkalmas, mert reméli addig akad lelkes és hozzáértő pap, aki megírja az 1804-ben alapított egyházmegye történetét.

A HEDRICH SZALONBA (Rákóczi-ut 21.) kitűnő minőségű szövet öszi modell női ruhák megérkeztek.

FÉLHOLDNYI TERÜLETEN ELÉGETTE A NÖVÉNYZETET EGY ELLENŐZÉS GUMILÉGGÖMB. Bukarestből jelentik (MTI): Arad mellett az egyik községben felrobbant gumiléggömböt találtak, amely félholdnyi területen elégette a növényzetet. A ploesti vasuti állomáson egy földműves töltőtallat talált, mely a kezében felrobbant és súlyosan megsebesítette. A sajtó a legutóbbi események hatása alatt azt követeli, hogy azokat, akik a hatósági felelősség ellenére sem szolgálatják be a talált gyanus tárgyakat, gyógyulásuk után büntessék meg.

Balanyi György és Gunda Béla egyetemi nyilvános rendező tanárok. Magyarország Kormányzója a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem bölcsészeti, nyelv- és történettudományi karára dr. Balanyi György egyetemi c. rk. tanárt, tanügyi főtanácsost, piarista szerzetest az egyetem történelmi tanszékére egyetemi ny. rendező tanárrá, dr. Gunda Béla egyetemi magántanárt, muzeumi segédőt a néprajzi tanszékére egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kinevezte. Mindkét új egyetemi tanár elismert nevű művelője szaktudományának.

Az izgalmas és rendetlen életmód következtében heálló bélműködési és gyomormozgás zavarok a tisztán termézetes „Ferenc József” keserűvíz használata által — reggelenként egy-egy kis pohárral — igen gyakran lényegesen csökkenthetők. Kérdezze meg orvosát!

KÖZMUNKÁRA KÖTELEZNEK MINDEN 21—60 ÉVES ROMÁN ÁLLAMPOLGÁRT. Bukarest. (MTI): A kötelező közmunka teljesítését törvénnyel rendezték. Minden városi és falusi lakos 21 éves korától 60 éves koráig, tekintet nélkül nemzetiségére, vagy állampolgárságára, kötelező közmunkát teljesít. Mentések a hadirokkantak, a tényleges szolgálatot teljesítő katonák, a diplomáciai testület tagjai és a hivatalos kiküldetésben az országban tartózkodó idegenek, valamint a munkára képtelenek, továbbá a lelkesek és szerzetesek. A közmunkakötelezettséget nem lehet megváltani.

370 görög politikai foglyot bocsátottak szabadon a németek. Bukarestből jelentik (MTI) Athénből Bukarestbe érkezett jelentés szerint a görögországi német katonai parancsnok szeptember 21-én 370, az olasz hatóságok által kitűnt görög politikai foglyot szabadon bocsátott. A felhivatalos jellegű közlemény szerint a közeli napokban további görög politikai foglyok szabadonbocsátása is várható.

Az évad legnagyobb meglepetése az új JUPITER-film
A százarú ember
 a svéd filmgyártás remeke Bemutató ma a CASINO-ban

BELVÁROSI
Édes ellenfél
 Szelezky, Hajmásy, Mály, Vaszary Piri

Róma minden temploma nyitva van. Rómából jelentik (MTI) A Német TI jelenti: Az Avvenire d'Italia című katolikus lap foglalkozik azokkal a külföldi hamis jelentésekkel, amelyek szerint Róma templomait, a Szent Péter bazilika kivételével bezárták, mert a német katonák kifosztották. A lap megállapítja, hogy éppen az ellenkezője igaz. Róma minden temploma nyitva van és egyet sem fosztottak ki. sem a német katonák, nem mások. A Szent Péter templomot előzetes ellenőrzés után lehet csak látogatni. Ezt az ellenőrzést a vatikáni hatóságok saját kezdeményezésükre végzik. Aki most a Vatikánvárosba érkezik, láthatja, hogy ezek a híresztelések nem állják meg a helyüket.

KÖTELTÁLTALI HALÁLRA ÍTÉLTEK EGY TESTVÉRGYLKOS FÖLDMŰVEST. Miskolc. (MTI): A miskolci törvényszék rögtönítélő tanácsa csütörtökön tárgyalta Molnár József 25 éves harsányi földműves és hűga, Molnár Brigitta gyilkossági bűnügyét. Molnár József szeptember 11-én éjszaka az isztállóban alvó bátyját, Molnár Ferenc 32 éves gazdalkodót revolverrel agyonlőtte. A gyilkosságra előre készült és arról tudomása volt hűgának is. A törvényszék rögtönítélő tanácsa az esti órákban hirdette ki ítéletét, amelyben Molnár Józsefet bűnösnek mondta ki a terhére rótt bűncselekményben és ezért köteleltali halálra ítélte. Hűgát meggyújtató bizonyítékok hiányában felmentették a rögtönítélő bíróság ezután kegyelmi tanácsára alakult át.

Hizlalási kölcsönt kapnak a gazdák. A MTI jelenti: A földművelésügyi miniszter a gazdák részére hizlalási kölcsönök igénybevitelét tette lehetővé. A kölcsönök hat hónapi időtartamra folyósítják, mindössze öt százalékos kamattal. Részletes felvilágosítást az Allatforgalmi Központ ad (Budapest, V. Autó-utca 8.)

Szerényen tolnak a Sio-csatorna építési munkálatait. Siofokról jelentik (MTI) A Sio-csatorna hajózhatóvá tételén szerény magyar munkások százai dolgoznak. A tervek megvalósításának előmunkálatait már 1942-ben elkezdték, teljes erővel azonban az idén indultak meg a szükséges intézkedések. A munkálatok mostani állását tekintve megcsütörtökön délután Bánffy Dániel báró földművelésügyi és Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter. A helyszínen Bauer Sándor miniszteri tanácsos adta meg a szükséges felvilágosításokat és magyarázatokat a minisztereknek és vezette őket a munkálatok megtekintésében. Most a Sio-csatorna hajózhatóvá tételére a Siofok hajózó zsilip és hozzávezető csatornák építése folyik. A régi zsilip lebontása a csatorna kotrási és szállítási munkálatai olyan hatalmas munkálatot jelentenek, hogy a munkaterv szerint előreláthatóan csak 1948-ban haladhat át az első háló a Sio-csatornán. A miniszterek a délutáni órákban indultak vissza a fővárosba.

VISINSZKIT NEVEZI KI A SZOVJET A FÖLDKÖZI TENGERI BIZOTTSÁGBA. Zürich. (MTI) Londonból jelentik: A News Chronicle egyik cikkében Vernon Bartlett azt írja, hogy a szovjetunió a szövetségesek földközi-tengeri bizottságába valószínűleg Visinszki helyettes külügyi népbiztost fogja kinevezni. Nagyon könnyen lehetséges, hogy a bizottságot kifejlesztik a szövetségesek európai legfőbb tanácsává, szóval azzá a szervvé, amelynek minden béketeremben oly döntő szerepet kívánnak juttatni. A kisebb szövetséges hatalmakat későbbi időpontban esetleg felhívják, hogy küldjenek szintén képviselőket ebbe a tanácsba, hasonlóan ahhoz, ahogyan annakidején a Népszövetségben közös képviselők voltak, nem pedig állandó tanácsstagjai.

Felhívás a fuvarosokhoz és tábláskocsi tulajdonosokhoz. Ertesítem a bérkocsi tulajdonosokat, a tábláskocsi fuvarosokat, az erdő- és mezőgazdasággal foglalkozókat, hogy a kiosztásokra került kocsiráf, patkó, sodronyszeg és vashuzal utalványokból és jegyekből még korlátolt mennyiség rendelkezésre áll, felhívom az érdekelteket, hogy igényeiket a legrövidebb időn belül irásban Teleki-u. 3. sz. I. em. 10. a nyújtásák be. Nagyvárad, 1943. szeptember 24. Dr. Varga László s. k. tanácsnok, a vaselosztó bizottság elnöke.

A CSEH-MORVA VÉDNÖKSÉGBEN IS FELEMELIK A KENYERADAGOT. Prága. (MTI) A német birodalom területén szeptember 20-án felmelt kenyéradag a cseh-morva védnökség területén is érvényes.

FOKOZZÁK FINNORSZÁGBAN A LÉGOLTALMI ÖVÖHELYEK ÉPÍTÉSÉT. Helsinki. (MTI) A finn belügyminisztérium rendelete értelmében a légoltalmi övöhelyek kiépítésének fokozását rendelik el. Helsinki és az ország nagyobb városain minden két-emeletes házban, hogy ha a tőrfogat 2500 köbméternél nagyobb, feltámasztott szilárd, biztos övöhelye kell építeni. A munkálatokat még ez év folyamán be kell fejezni.

Mi van a Hivatalos Lapban? A Budapesti Közlöny csütörtöki, szeptember 23-i, 214. száma tartalmazza a m. kir. belügyminiszternek a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértőleg kiadott, körrendeletét a kulturális egyesületek ellenőrzése tárgyában.

NYILTÉR

Ügyfelem megvenni szándékozik Fészl József nagyváradi „Pannónia” étterem, kávéház, grill és édesítő üzemet.

Felkérem ezen vállalat hitelezőit, hogy követeléseiket hozzám 3 napon belül írásban jelenték be, mert ellenkező esetben az üzletátvevő jogú azokról felelősséget nem vállal.

Nagyvárad, 1943. szeptember 24.
hodóki Hosszu Gyula.
 ügyvéd,
 Nagyvárad, Ritoók Zsigmond-u. 1. sz.

SZINHÁZ

A Szigligeti Színház minden bérleti estje társadalmi esemény lesz

A bérletgyűjtés befejezéséhez közeledik. A színház igazgatósága felhívja a közönség szíves figyelmét, hogy aki társadalmi állásánál fogva részt óhajt még a bérlet részére fenntartott helyekről, jelentse be igényét Tanai K. Emil főtitkárnál a színház irodájában, délelőtt 9-től fél 11-ig, délután 6—8-ig. Telefon 25—30. Mindkét bérleti est a város társadalmi kiválóságainak találkozója lesz az idei színiévből. Vendégjátékok esetén bérleti napokon jóformán minden hely a bérlet birtokában lesz. Ezzel és minden figyelemmel óhajtja szolgálni bérletit a színház igazgatósága.

A SZINHÁZI IRODA KÖZLEMÉNYEI. Az *Ember tragédiája*-val nyit a színház október 1-én bemutató-bérletben, fél 8 órai kezdettel, ünnepi dísz-előadás keretében. A darabban fellép ügyszólván az egész társulat. Az új díszleteket Plivelies Emil tervei alapján Kovall István, a Nemzeti Színházból szerződötten új, kitűnő díszletfestő festi Nyerges Ferenc segédletével. A tragédia teljesen új beállításban, vidéken még nem alkalmazott ragyogó kiállításal lesz bemutatva. Az új világító testek, melyeket a színház igazgatósága hozatott Pestről, már a bemutató előadásán el fogják kápráztatni a közönséget. A tragédia szombaton „A” bérletben is színe kerül. Különösen a tavalyi szokástól eltérően, a bemutató bérleti napok kedden, vagy csütörtökön lesznek, az „A” bérleti napok pedig szerdán, vagy pénteken.

AZ ÚJ OPERETT TÁRSULAT vasárnap este *Mária főhadnagy*-ban, a múlt év kimagasló sikerű nagyoperettjében mutatkozik be. Balogh Julia játssza most a Hotty Éva szerepét. Gulácsay, az új bouvivant a Pákozdi örökét. Horváth Jenő prózai főrendező alakítja Kossuth Lajos szerepét. Meglepetés lesz a kiegészített nagy kórus is. Hétfőn és kedden este is az *Ember tragédiája* megy, míg szerdán, október 6-án, az aradi vértanúk emlékünnepe és Herczeg Ferenc 80-ik születésnapjára dísz-előadás keretében *Árva László* történelmi színmű kerül színe. Szombaton délután *Egy nap a világ*, Vaszary János kitűnő mai világháborús története megy Lovassy Klárával és Horváth Jenővel a főszerepekben, míg vasárnap délután a *Patyolatkissasszony* van műsoron Jurik Julesival a címszerepben, olcsó helyárakkal.

Pénztárnyitás szeptember 28-án, kedden reggel 10 órakor.

Mi újság a fővárosi színházakban?

Az *Új Magyar Színház* Prandello „Mi az igazság?” című vígjátékával kezdte meg a tulajdonképpeni évadot, mert a „Zsuzsó” előadássorozata még a nyári ezeken keretében tartozott. A színház első magyar újdonsága *Kerecsendi Kiss Márton* „Az első” című drámája lesz, amelyben *Páger Antal* játssza a főszerepet. „A harmincadik” című nagyszerű film fiatal szerzőjének első színpadi művétől, amely a gyermekproblémával foglalkozik, nagy erkölcsi és közönségsikert vár a színház.

A *Madách Színház* a „Hamlet”-tel nyitott kaput. A fővárosi sajtó nagy elismeréssel fogadta a kis magán-színház az a törekvését, hogy klasszikus

darabokat is beiktat műsorába, de az előadást magát oly szigorúan bírálták a lapok, hogy Shakespeare remekműve vasárnap már új szereposztással kerül színe.

A *Vidám Színházban* Jean Letraz zenés vígjátékát mutatták be a napokban. A bemutatót igen mérsékelt lelkesedéssel fogadta a kritika.

A *Nemzeti Színházban* estéről-estére *Posszonyi László* „Szilágyi Irma” című drámáját játsszák. A darab közönségsikere, úgy látszik, különvéleményt jelent a sajtó egyöntetű állásfoglalásával szemben, amely a fiatal író első színpadi művét nem minősítette sikerültnek.

FILMET IRT KATALIN FŐHERCEG-ASSZONY

Katalin főhercegné asszony, Albrecht herceg felesége, aki a nyarat a Székely-

földön töltötte, mint értesülünk, film-szenáriumot írt. A főhercegné asszonynak ez lesz az első filmje; eddig főként cikkeket, leánykorában pedig novellákat és verseket is írt, de csak az asztali fiókja számára.

NEM SIKERULT SZELECZKY ZITA UJABB INGATLANVÁSÁRLÁSA

A legfiatalabb művésznői gárda primadonnája, a színpadi és filmszereplési folytán különösen népszerű Szelezky Zita, az elmúlt hetekben vagyonszerzésének elhelyezése érdekében teket keresett a fővárosban. Találtak is egy megfelelő objektumot, amelyért a tulajdonos 70.000 pengőt kért.

A fiatal primadonna azonban úgy látszik aludni akart egyet a vételre és két nappal később újra felhívta az ügynököt. Nagy meglepetéssel értesült arról, hogy a neki ajánlott telek időközben 120.000 pengőért cserélt gazdát.

Mint szakkorok mondják, azóta ugyanez az ingatlan harmadik tulajdonos kezén van, mert Szelezky Zita szerecsés rivalisa több tízezer pengő haszonnal továbbadta.

Tiltakozik a népus... Lisszabonból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A népus londoni diplomáciai képviselete utján tiltakozott az angol kormánytól az ellen, hogy III-ik Viktor Emánuel király Abessínia császára, Badoglio pedig Addis-Abeba hercege címet viselék

A margittai kir. járásbírósa, mint telekkönyvi hatóság,
4950—1943. tk. sz. 52-39—1943.

Árverési hirdetmény

Nagyváradj Takarékpénztár Rt. bej. cég végrehajthatónak Pap Gáborné szül. Erdélyi Anna végrehajtható színeadó a telekkönyvi hatóság a végrehajtható árverést 375 P 53 f tőkekövetelés és járul. kai behajtása végett a tóti községben fekvő, s a tóti 713. sz. tkvi betétben, 2341—9, 2241—11, 2342—3 hrsz. a felvett ingatlanokra az árverést 3500 P kikiáltási árban elrendelte.

Az árverést 1943. évi október hó 9. napján délelőtt 9 órakor tóti község-házánál fogják megtartani.

Az árverésre kerülő ingatlan a kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb áron nem adható el.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka, amelyet a magasabb ígért ugyanannyi százaléka kell kiegészíteni.

Margitta, 1943. év szeptember hó 9. napján.

Dr. Lévyai Béla s. k. kir. jbró.

A kiadmány hitelül: Olvashatatlan alairás, kiadó.

SPORT

Pillanatfelvételek a vasárnapi NAC—Csepel rangadó főpróbájáról

Mérkőzés végén beszélgetünk Rónay Ferenc edzővel és a csapat formájáról és felállításáról felől érdeklődünk.

— *A mai edzéssel főként azért vagyok megelégedve, mert a válogatottak is reményen felül mozdultak. Eddig ugyanis az volt a helyzet, hogy játékosaink a válogatott szereplés után erősen visszaestek és ez nagy kihatással volt a csapat szereplésére is. Most úgy látszik, Vághy Kálmán szövetségi kapitány ur körültekintő gondossága minden kényelmet megadott fiainknak a hosszú uton s így volt lehetséges, hogy Bodola jóformán a berlini gyorsról ment a Ferencváros ellen játszani vasárnap mégis a mezőny legjobb embere volt. Sárvári most van legjobb formájában és erejében s ugyanezt mondhatom Tóth Matyiról is. Barnának igen előnyére vált, hogy néhány mérkő-*

zsen pihent, remelem, a kemény sége is fejlődni fog egyéb jó tulajdonságaival. Kovács II. a Ferencváros ellen pihent, így könnyebb sérülése teljesen rendbe jött. A csatársor tehát együtt van, ugyanezt mondhatom a hátulso részekről is, ez pedig biztató jelenség a nagy csata előtt.

— *Tudom, hogy vasárnap nagy csata előtt áll a csapat, mert sok a Csepel törlesztonijalója és a bajnoki cím is kötelez valamire. Azonban azazal is tisztában vagyok, hogy csapatom is bizonyítani akarja ezen a mérkőzésen, hogy csak balszerencsével esett el a bajnokságtól. Ezért igen izgalmas és kemény mérkőzésre számítok, melyből a pillanatnyilag jobb formában lévő csapat fog győztesen kikerülni. Ez pedig szerintem — a NAC.*

Ujból szabályozták az adóköteles petroleum forgalmát és fogyasztását

Nagyvárad thj. város polgármestere 27.645/1943—IX. szám alatt az alábbi hirdetményt adta ki:

Értesítem a petroleum árusításával foglalkozó összes nagy- és kiskereskedőket, hogy a m. kir. Kereskedelem- és Közlekedésügyi Miniszter ur 81.684/1943.—I. számú körrendeletével a petroleumnak literre és viszont történő átszámításra vonatkozóan a következő rendelkezést adta ki:

Egy liter petroleumot 0,82 kg. petroleummal, egy kg. petroleumot pedig 1,22 liter petroleummal kell egyenlőnek tekinteni. Ettől az átszámítási kulcsból a petroleummal, valamint a hőmérséklet különbözősége folytán kisebb eltérések lehet-

eségek. Ezeket az eltéréseket bejelentés alapján a Közlekelezési Hivatal fogja elbírálni.

Elcsurgási és párolgási veszteség címén felmerült hiányok fedezésére a nagykereskedők 2%, a kiskereskedők pedig 3% elcsurgási veszteséget számolhatnak el. Abban az esetben azonban, ha a petroleum nagykereskedő egyúttal petroleum kiskereskedő is, összesen csak 3% elcsurgási veszteséget számolhat el. A elcsurgási és párolgási veszteség elszámolását a kereskedő a jegyekkel történt elszámolás alkalmával a Közlekelezési Hivataltól kérheti.

Nagyvárad, 1943. szeptember 18.

Dr. Gyapay László s. k., p. polgármester.

APRÓHIRDETÉSEK

- Adás-vétel**
- Appóra sülők** nagyon olcsón eladó. Nagy Ilice-u. 10. (Gerliczy-utcai vasúti átjáró.)
- Világvevő** Telefunken rádió gramofon és zeneselekrénytel és egy segédmotoros kerékpár eladó. Cím a kiadóhivatalba. 763
- Gyapju** pokróc 120x200 eladó. Fehér Boy, Bethlen István-u. 8. 761

- Allást nyec**
- Masamódeányt** azonnal felveszek. — König, Teleki-u. 12. 762

- Különféle**
- Fertőtlenítést, poloska,** mely és mindennemű fergek irtását 38 évi gyakorlattal vállalja, Varga Dankó Pista-utca 6. Telefon 27—56. 313
- Paragázzal** poloskát, molyt, petert mindenből felelősséggel irtja, Csutorae Szigligeti u. 7. Telefon 14—21. 664
- Másolást** saját gépemén vállalko. Cím a kiadóban. 713

- Oktatás**
- Okleveles tanár** vállalja 1—2 magán és rendszeres tanuló előkészítését. Bethly Ödön-u. 42. 752

- Ingatlan**
- Ritók** utca 30. negyedrésze eladó. Parkszálló, Gyémánt Anna, 4—6 között vasárnapig. 757

KIADÓTULAJDONOS:
szent László-NYOMDA R-T.
A Szerkesztési Iroda: Budapesti Irodai Hivatali Iroda.
Dr. Pajl Árpád (főszerkesztő) **Dr. Virág Jeromos** (igazgató)
Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén Nagyvárad, Szigligeti utca 2. szám